

TÜRKİYE VE KKTC'DE İÇ MİMARLIK EĞİTİMİNDE KORUMA BİLİNCİ ÜZERİNE GÜNCEL BİR ARAŞTIRMA*

Bilge YILDIRIM GÖNÜL¹
Sertap BALCI YAŞAR²

ÖZ

Sahip olduğumuz kültürel varlıklarla oldukça zengin bir potansiyele sahip ülkemizde kültürel mirası koruma sorunsalı üzerinde her zaman düşünmeye ve yeni fikirler geliştirmeye ihtiyaç vardır. Yanlış uygulamalarla kaybolan değerleri geri getirmek olası değildir. Bu yanlışların ortadan kaldırılarak kültürel mirasın geleceğe doğru aktarılması konusunda önemli bir role sahip olan eğitimin, ilgili alanlar kapsamında dikkatle sorgulanması ve geliştirilmesi gerekir. Pek çok disiplinin ilgi alanına giren Koruma olgusu ile İç Mimarlık arasındaki ilişki, kültürel mirasın mimari ölçekteki mekansal boyutu üzerinden değerlendirilir. Mesleki yeterlilikler açısından eğitim önemli sorumluluklar üstlenir. Disiplinler arası ilişkiler doğrultusunda, İç Mimarlığın yanı sıra Koruma disiplininin de gelişimine katkı sağlamayı hedefleyen bu çalışmanın konusu eğitimi irdelemeye yöneliktir. Çalışmada konuya açıklık getiren giriş bölümünün ardından, İç Mimarlık ve Koruma disiplinleri arasındaki ilişki açıklanmış, daha sonra Türkiye ve KKTC'de bulunan üniversitelerdeki programlarda yer alan dersler incelenerek, İç Mimarlık eğitiminin Koruma kapsamındaki yeterliliği araştırılmıştır. Sonuç olarak, eleştiri ve önerilerin yer aldığı çalışma göstermiştir ki; İç Mimarlık eğitiminde lisans düzeyinde oluşturulması gereken koruma bilincinin, lisansüstü düzeyde geliştirilmesi, mimari mirasın donanımlı uzmanlar tarafından korunması açısından gereklidir.

Anahtar Kelimeler: İç Mimarlık, İç Mekan, Koruma, Eğitim, Mimari Miras, Kültürel Miras

A CURRENT RESEARCH ON CONSERVATION AWARENESS IN INTERIOR ARCHITECTURE EDUCATION IN TURKEY AND TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS

ABSTRACT

In our country, which has a very rich potential with the cultural assets we have, there is always a need to think and develop new ideas on the problem of conserving the architectural heritage. It is not possible to restore values which lost because of incorrect practice. Education, which has an important role in transferring the architectural heritage to the future by eliminating these errors, needs to be carefully investigated and developed within the scope of related fields. The relationship between Conservation, which is of interest to many disciplines, and Interior Architecture, is evaluated on the spatial dimension of cultural heritage in architectural scale. In terms of professional qualifications,

¹Dr. Öğretim Üyesi, Beykent Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, bilgeyildirimgonul@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6286-1760

² Arş. Gör. İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, balciyasar@itu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8445-2933

*Bu çalışmada, 20 Ocak 2017 tarihinde Bahçeşehir Üniversitesinde gerçekleştirilen 9. İç Mimarlık Bölüm Başkanları Toplantısında Bilge Yıldırım Gönül'ün "Tarihi Yapı-İç Mekan İlişkisi Üzerinden İç Mimarlık Bölümleri Derslerinin İrdelenmesi" başlıklı sözlü sunumundaki bazı bilgilerden yararlanılmıştır. Herhangi yazılı bir yayında değerlendirilmemiş olan lisans eğitimine yönelik bu bilgiler güncellenerek kapsamın genişletildiği bu çalışmada konu lisansüstü eğitim düzeyinde de incelenerek İç Mimarlık eğitimine ilişkin kapsamlı bir araştırmaya dönüştürülmüştür. Received/Geliş:08/07/2019 Accepted/Kabul:10/09/2019, Conceptual Article/Derleme

Cite as/Alıntı: Yıldırım Gönül, B. ve Balcı Yaşar, S. (2019), "Türkiye ve KKTC'de İç Mimarlık Eğitiminde Koruma Bilinci Üzerine Güncel Bir Araştırma", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt 28, sayı 2, s.294-311.

education takes on important responsibilities. In line with interdisciplinary relationships, the subject of this study, which aims to contribute to the development of the discipline of Conservation as well as Interior Architecture, is to examine education. After the introduction, which clarifies the subject, the relationship between Interior Architecture and Conservation disciplines is explained, after that the courses in the program at universities in Turkey and Turkish Republic of Northern Cyprus are analyzed, the competence of Interior Architecture education within the scope of Conservation was investigated. As a result, the study including criticism and suggestions showed that; It is necessary to develop the awareness of conservation which should be established at undergraduate level in graduate education to protection of architectural heritage by qualified experts.

Keywords: Interior Architecture, Interior Space, Conservation, Education, Architectural Heritage, Cultural Heritage.

Giriş

İnsanlığın en temel ihtiyacı olan barınma, beraberinde mekan oluşumunu da gerektirmiştir. Mekan kavramı oldukça eskilere dayansa da, bu kavrama odaklanan İç Mimarlığın ayrı bir mesleki disiplin olarak gelişimi çok sonraları ortaya çıkmıştır. Türkiye’de İç Mimarlık eğitiminin tarihsel süreçteki varlığı ilk olarak, 1883 yılında eğitime başlayan Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi tarafından (Bugünkü adıyla Mimar Sinan Üniversitesi) 1923 yılında kurulan Tezyinat (Süsleme) bölümü ile ilişkilendirilebilir. Günümüzdeki İç Mimarlık disiplininden çok farklı bir yaklaşımla ortaya çıkmış olan eğitim anlayışı zaman içindeki mekansal gelişmelerle mesleğin alt yapısını oluşturmuştur. Uzun yıllar süsleme ve dekorasyon terimleri ile eşleştirilen İç Mimarlık, 1976 yılında meslek odasının kurulmasıyla bu terimlerden ayrılarak bağımsız bir ifadeye sahip olmuştur. Bununla birlikte, Akademi profesörlerinden Sadun Ersin’in, dekoratörlüğün mesleki bir unvan olmadığı yönündeki ifadesine yer veren Gürel, buna karşın İç Mimarlığın; tasarım, yapı sistemleri, donatı, dokümantasyon ve malzeme gibi konularda eğitim alınarak donanım kazanılan bir meslek olarak tanımlandığına dikkat çekmektedir (Gürel, 2014, s.22-23).

Mesleki yeterliliğin elde edildiği lisans eğitiminin yanı sıra İç Mimarlık alanında lisansüstü düzeyde eğitim başlangıç olarak 1980’li yılların başına tarihlenmektedir. Bu tarih, aynı zamanda yürürlüğe giren 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu ile lisansüstü eğitimin işleyişi konusunda üniversitelere bağlı enstitülerin yetkilendirilmesine dikkat çekmektedir. Yüksek lisans düzeyinde başlayan lisansüstü eğitim zaman içinde doktora/sanatta yeterlik düzeyinde gelişimini sürdürmüştür. İç Mimarlık lisansüstü eğitiminin farklı üniversitelerde Fen Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü veya Güzel Sanatlar Enstitüsü bünyesinde yürütülmesi, İç Mimarlık mesleğinin hem bilimi hem de sanatı içinde barındıran bir uzmanlık alanı olduğunu göstermektedir.

Gerek lisans gerekse lisansüstü eğitim düzeyinde artan oranda ilgi gören İç Mimarlık ilkeli bir disiplindir. Mesleğin sahip olduğu geniş iş olanaklarının bunda payı çoktur. Resmî ve özel kurumlarda, gerek tasarım aşamasında bürolarda gerekse üretim ve imalat aşamasında atölyelerde, fabrikalarda ve şantiyelerdeki iş imkanları mesleği cazip kılan unsurlar olmuştur. Eğitimdeki varoluş sürecinde İç Mimarlık, önceleri toplumun kültürel ve estetik değerlerini, becerilerini geliştirmeye yönelik bir amaç edinse de bir süre sonra bunun yeterli olmadığı anlaşılınca zamanla zenginleşen programlar sayesinde kendini geliştirme imkanı bulmuştur. Bu gelişim esnasında, İç Mimarlık eğitiminde disiplinler arası ilişkilerin kurulduğu da görülmektedir. Buna göre, eğitim programlarında yer alan bilgisayar teknolojileri, yapı teknolojisi, kültür ve sanat gibi konulardaki derslerle daha donanımlı yetiştirilmesi amaçlanan iç mimar adayları için daha geniş alanlarda çalışma olanakları yaratılması hedeflenmiştir. Korumaya yönelik uygulamalar da bunlardan biridir. Mimarlık, İnşaat Mühendisliği,

Şehircilik, Sanat Tarihi, Arkeoloji gibi mesleklerin ilişkili olduğu bir uzmanlık alanı olarak Koruma disiplini, bir yandan da İç Mimarlığın ilgi alanına girmektedir.

Disiplinler arası yaklaşımlar disiplinler gelişmelerin destekleyicisidir (Gönül, 2015). Disiplinler arası ilişkiler barındıran her çalışma disiplinlerin ayrı ayrı kendi alanlarına önemli katkılar sağlar. Aynı zamanda ortak alanlarda her disiplinin kendi anlayışı doğrultusunda diğer disiplinlerle oluşturduğu iş birliğiyle toplumsal hizmet ağında gelişim yaşanır. Bu yüzden İç Mimarlık ve Koruma disiplinleri arasındaki ilişki önemle sorgulanması ve geliştirilmesi gereken bir konudur.

Çalışmada Gerekeç, Amaç ve Hedef

Koruma çok yönlü düşünmeyi gerektirir. Eğitim ve finansman sorunlarının çözümünü korumanın vazgeçilmez temel öğeleri olarak açıklayan Tapan, “Yasalar ancak, ‘Nasıl koruyabiliriz’e yardımcı olabilirler. ‘Neden ve niçin’in cevapları ancak eğitimle verilebilir” demekle koruma sorunsalına eğitim üzerinden açılım sağlamaktadır (Tapan, 2014, s.45-46). Koruma kavramının sorgulanması gerektiğini savunan bu görüş, aynı zamanda bunun eğitimle mümkün olabileceğini vurgulamaktadır.

Koruma sorumluluğu gereği eğitimden beklentileri karşılayacak her türlü faydalı girişim sadece ülke sınırlarında değil uluslararası ölçekte de desteklenmektedir. Nitekim; dünya ülkelerinin koruma üzerine ortaklaşa sergiledikleri bu yaklaşıma sahip uluslararası kurumlar ve belgeler bunun belirgin göstergeleridir (Madran ve Tağmat, 2007).

Bu nedenlerle Koruma sorunsalına eğitim üzerinden çözüm aramak doğrudur ve gereklidir. İç Mimarlığın korumadaki rolüne ve önemine dikkat çeken bu çalışmanın amacı, İç Mimarlık eğitiminin koruma kapsamındaki yeterliliğini araştırmaktır. Disiplinlerarası etkileşimlere bağlı olarak bu çalışma ile İç Mimarlığın yanı sıra Koruma disiplininin gelişimine de katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışmada öncelikli olarak İç Mimarlık ve Koruma disiplinleri arasındaki ilişki açığa çıkarılarak ardından, Koruma açısından Türkiye ve KKTC’deki üniversitelerin İç Mimarlık eğitimi incelenmektedir. Bu incelemeler üniversitelerin internet üzerinden yayınladıkları müfredat bilgileri esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde bütünlük bir düzen içinde İç Mimarlık eğitimi ve Koruma, iki aşamada ve iki eksenle sorgulanmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. İç Mimarlık Eğitimi ve Koruma İlişkisi

Bu çalışmalar;

- Koruma bilincinin oluşumunda İç Mimarlık lisans eğitiminin yeterliliği,
- Koruma bilincinin gelişiminde ise lisansüstü eğitimin yeterliliğini ortaya çıkarmaya yöneliktir.

İç Mimarlık gerek lisans, gerekse yüksek lisans eğitimlerinin koruma kapsamındaki yeterliliği incelenirken üniversitelerin müfredatlarında yer alan derslerin seçiminde anahtar kelimeler aracılığıyla isim ve içeriklerin koruma disiplini ile uyumu etkili olmuştur. Eğitimin her iki aşamasında da Ne kadar? sorusunun cevabı olarak, niceliğe bağlı değerler Korumanın İç Mimarlık eğitimindeki ağırlığına işaret etmektedir. İç Mimarlıkta Koruma eğitiminin yöntemi açığa çıkarılırken ise Nasıl? ve Niçin? sorularına cevap olarak, derslerin içeriği ve elde edilen kazanımlar her iki aşamada da etkili olurken, lisans eğitiminde sorumluluk kriterleri (Zorunlu/Seçmeli) ve işleniş biçimlerine (Teorik/Uygulama) yönelik değerler de araştırmaya niteliksel açıdan katkı sağlamıştır. Eğitimin yapısı gereği lisansüstü düzeyde dersler zorunlu/seçmeli ya da teorik/uygulama olarak belirgin nitelikte ayrıışan kategorik değerler içermediğinden bu noktada araştırma yöntemi lisans eğitiminden ayrıışmaktadır.

İç Mimarlık ve Koruma

Koruma yaklaşımlarının bilimsel arenada dikkat çekmeye başladığı 19. yüzyılda, sürekli olarak bakım ve onarımlarının sağlanması için yapıların işlevsel değere sahip olmaları bir gerekliliktir. Günümüzde de işlev, tarihi yapıların korunması için önemli bir araçtır. Bir yapının boş bir kaplumbağa kabuğu değil de gerçekten yapı olabilmesi için gerekli olan tek koşulun içinde yaşamın sürmesi olduğunu ifade eden Bektaş, korunacak yapıların onarımı için çağdaş yaşama kavuşturulmalarını ilk koşul olarak nitelendirmektedir (Bektaş, 1992, s.140). İşlevsel değer ölçütü, günümüz koruma yaklaşımlarında yeniden işlevlendirme kavramı ile şekillenerek mimari mirasların sürdürülebilir nitelikte korunmasına yönelik bir anlayış geliştirmiştir. Konu ile ilgili olarak, Ahunbay'ın aktarımıyla Piero Gazzola şunları söylemektedir (Ahunbay, 2016, s.8):

“Bir mimari anıt artık yapıldığı amaca hizmet edemiyorsa, korunması pratik bir gereklilik olmaktan çıkar, kültürel bir görev haline gelir. Bu konuya verilen önem gelecek kuşakların kültürel olgunluğuna ve kültür miraslarını koruma konusunda duyacakları ivediliğe dayanacaktır.”

Gazzola'nın bahsettiği gibi, toplumun kültürel olgunluk düzeyinin gelişiminde eğitimin rolü büyüktür. Mimari mirası koruma duyarlılığı sadece toplumun değil, ilgili alanda mesleki yetkiye sahip disiplinlerin de sorumluluğundadır. Koruma çok yönlü bir disiplin olup, sürdürülebilir nitelikte bir yaklaşım gerektirdiğinden yapı var olduğu sürece iç mimarın görevi sürmektedir.

Ülkemizde restorasyonu tamamlanan tarihi bir yapının yeniden kullanımında işlev-mekan ilişkisinin nasıl kurulacağı, yeni işlevin gerektirdiği iç mekandaki değişikliklerin neler olacağı, onarım sonrasında yapının iç mekan tasarımının koruma anlayışı ile uyumunun nasıl sağlanacağı, tarihi yapının varlığını bütüncül bir yaklaşımla mı sürdürdüğü... gibi soruların cevapları iç mimarların sunduğu çözümlerle ortaya çıkacaktır. “İç Mimarlık, mevcut binaları yenileme girişimleriyle, mevcut boşluklara ve yapılara yönelik yaklaşımların yeniden oluşturulmasıyla, binaların yeniden kullanımıyla ve organizasyonel ilkelerle ilgilenir.”

(Brooker ve Stone, 2010, s.12). Mevcut yapıların korunması sırasında yapının değerinin ve durumunun doğru şekilde analiz edilmesi ve buna uygun çözüm üretilebilmesi için iç mimar kaçınılmaz bir tasarımcıdır (Brooker ve Stone, 2010, s.32). Bunun için, iç mimar adaylarının gerek lisans düzeyinde temel eğitim gerekse lisansüstü düzeyde uzmanlık eğitimi esnasında koruma olgusuna karşı mesleki yeterliliklerini geliştirmeye ihtiyaçları vardır.

Bütüncül ve sürdürülebilir bir koruma anlayışının gereği olarak, kullanımı devam eden mimari miraslar iç mekanları korunarak varlık göstermelidir. Oysa, bu yapıların korunmasında dış görünüşleri ile kurallara uyulup uyulmadığı konusunda ortaya çıkan tartışmalar öncelikli olarak gündem oluşturmaktadır. Tarihi yapının restorasyon sonrası iç mekan kullanımında da sürdürülmesi gereken korumaya yönelik hassasiyet çoğu zaman kaybolmaktadır.

Örneğin; Süheyl Bey Cami ve Ocaklı Ada Kalesi dış görünüşleriyle kamuoyunun yoğun eleştirilerine maruz kalan tarihi yapılar olarak uzun süre gündemde kalmışlardır (Şekil 2 ve Şekil 3). Bir diğer yandan, Balıklı Han ve Zülüflü İsmail Paşa Köşkü de restorasyon sonrası tarihi yapının iç mekan açısından korunmasına yönelik toplumsal farkındalığın oluşmadığı örnekler olarak gösterilebilir. Balıklı Han'ın otele dönüştürülmesiyle yapının avlusundaki süs havuzunun yeni kullanım esnasında yerinden kaldırılarak iç mekanın yenilenen tasarım anlayışı içinde yer almayışı bir uzman görüşüyle dikkat çekicidir (Şekil 4). Zülüflü İsmail Paşa Köşkü'nün dış hastanesi ve dersane olarak kullanımları esnasında da iç mekanda yapının özgün mekansal kurgusu ile uyuşmayan müdahaleler gerçekleştirilmiştir (Şekil 5).

Şekil 2. Süheyl Bey Cami Restorasyon Öncesi ve Sonrası

(<https://cuneytayk.tumblr.com/tagged/restorasyon-mimar%C4%B1k-architecture-turkiye-turkey-istanbul-tarihiyar%C4%B1mada-karakoy>, Erişim Tarihi: 16 Mart 2019)

Şekil 3. Ocaklı Ada Kalesi Restorasyon Öncesi ve Sonrası

(<http://arkeofili.com/sile-kalesi-restorasyon-danismani-elestirilere-cevap-verdi/>, Erişim Tarihi: 16 Mart 2019)

Restorasyon esnasında veya sonrasında, iç mekanda gerçekleştirilen uygulamalar tarihi yapılarda değer kayıplarına yol açabilmektedir. Dışarıdan bakıldığında algılanan tarihi değer ölçütünün iç mekanda yitirilmiş olması, yapıda ikilem ve bilgi kirliliği oluşturarak mimari mirasın bir bütün olarak korunmadığı anlamını taşıyacaktır. Çağdaş restorasyon kuramının savunucusu olan İtalyan asıllı Camillo Boito kitabında şu ifadeye yer vermektedir (Boito, 2018, s.9): “İnsanın çağdaşlarını aldatması utanç verici bir şeydir, ama gelecek kuşakları aldatması daha da utanç vericidir.” Çinlilere ait olan bu söz, mimari mirasların korunması konusunda eğitim almış uzmanlara ne derece ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 4. Balıklı Han Restorasyon Öncesi ve Sonrası

(Sol: İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Belge Kurulu Arşivi; Sağ: https://www.tripadvisor.com.tr/Hotel_Review-g293974-d7258620-Reviews-10_Karakoy_Istanbul-Istanbul.html#photos;aggregationId=&albumid=101&filter=7&ff=117253140, Erişim Tarihi: 25 Mart 2019)

Şekil 5. Zülüflü İsmail Paşa Köşkü Restorasyon Sonrası Dershane (sol) ve Diş Hastanesi (sağ) Kullanımları (Nazlıcan Toprakçı Arşivi, 2016)

Ahunbay'ın da belirttiği gibi, geçmişte yapıların onarım amacı; biçimsel bütünlüğü koruyarak gerekirse yeni eklerle onları ayakta tutmaya yöneliktir (Ahunbay, 2016, s.8). Günümüzdeki bilimsel yaklaşımlar mimari mirasın korunmasına yönelik yeni farkındalıklar ortaya koymaktadır. Buna göre kabul görmüş bir yaklaşım olarak, mimari mirasın sürdürülebilir bir anlayışla korunması kapsamında İç Mimarlık sorumluluk sahibi bir disiplindir. Tarihi yapı hayat bulduğu sürece mimari mirasın doğru ilkelerle korunması ve yaşatılması için her zaman iç mimara ihtiyaç duyulacaktır. Bu bağlamda, İç Mimarlık eğitiminin lisans düzeyindeki derslerle elde edilmesi gereken kazanımlarından biri olan koruma bilinci, lisansüstü eğitim düzeyindeki çalışmalarla geliştirilmelidir.

Koruma Bilincinin Oluşumunda İç Mimarlık Lisans Eğitiminin Yeterliliği

Çalışmanın bu aşamasında, Türkiye’de ve KKTC’de İç Mimarlık ile İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı üzerine eğitim veren 65 üniversitenin lisans programlarındaki dersler incelenerek koruma bilincinin oluşumunda lisans eğitiminin yeterliliği saptanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmada, anahtar kelimeler aracılığıyla isim ve içerikleri koruma disiplini ile uyumlu olan mesleki dersler değerlendirmeye alınmıştır. Konuları net olarak belirtilmediğinden proje dersleri kapsam dışı bırakılmıştır.

Tablo 1. Koruma Kapsamındaki Derslerin İç Mimarlık Eğitimindeki Yeri (İç Mimarlık Eğitimi Veren 65 Üniversite İçin)

İlgili Alanda Ders Olanlar	İlgili Alanda Ders Olmayanlar	Tüm Ders Bilgileri Olmayanlar	Web Sayfasında Bilgi Olmayanlar
51	6	3	5

Çalışmada, koruma bilincinin oluşumuna yönelik kazanımlar ortaya çıkaracağı düşünülen dersler, tablo halinde belirlenmiştir (Ek 1). İncelemede 65 üniversitenin 51’inde mimari mirasın korunmasına yönelik bilgi ve beceri kazandıracak derslerin olduğu anlaşılmıştır. Tablo 1’de de görüldüğü gibi; ilgili alanda dersi olan üniversitelerin sayısal

çokluğu, İç Mimarlık eğitiminde koruma bilincinin lisans düzeyinde oluşması gerektiği konusundaki eğilimin yaygın olduğunu göstermektedir. Bu aşamadan sonra araştırma, 51 üniversitede, koruma kapsamındaki 118 adet mesleki dersin detaylı olarak incelenmesi üzerinden ilerlemiştir.

Öncelikle anahtar kelimeler aracılığıyla koruma disiplini ile ilişkisi kurulan 118 adet dersin İç Mimarlık lisans programlarındaki yeri ve ağırlığı niceliğe bağlı değerler üzerinden saptanmaya çalışılmıştır (Tablo 2). Buna göre, derslerde öncelikli olarak Rölöve/Ölçme, ardından da Restorasyon kavramları ışığında bilgi ve beceri oluşturmaya yönelik kazanımların hedeflendiği anlaşılmıştır. Bu saptama, mimari mirasın korunması açısından önemli bir aşama olan rölöve ve restorasyon sürecine iç mimarların sağlayacağı katkıya dikkat çekmektedir. Bu kavramların dışında sırasıyla, 'Koruma'; 'Geleneksel Mimari/Konut/Ev'; 'Yeniden İşlevlendirme/Kullanım'; 'Tarihi Yapı/Mekan/Çevre' ve diğer benzeri konularda öğrencilerin mimari mirasın korunması konusunda kendilerini geliştirebileceği derslerin de değişen oranlarda eğitimde var olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Koruma Kapsamındaki Derslerin Anahtar Kelimelerle İrdelenmesi (İlgili Alanda Dersi Olan 51 Üniversitedeki 118 Ders İçin)

Anahtar Kelimeler	Rölöve/Ölçme	Restorasyon	Koruma	Geleneksel Mimari Konut / Ev	Yeniden İşlevlendirme / Kullanım	Tarihi Yapı /Mekan / Çevre	Diğer
İlgili Alandaki Ders Sayısı	48	47	28	16	12	8	7

İç Mimarlık programlarında yer alan koruma kapsamındaki dersler bütün üniversitelerde alınması zorunluluk gerektiren kategoride değildir. Bu dersler; 51 bölümün 25'inde sadece zorunlu, 16'sında zorunlu ve seçmeli, 10'unda ise sadece seçmeli ders olarak yürütülmektedir (Tablo 3). Zorunlu ve seçmeli ifadesi; İç Mimarlıkta koruma eğitiminin zorunlu derslerin yanı sıra seçmeli derslerle de desteklenerek güçlendiği yönünde olumlu bir anlam içerir. Buna karşın, az sayıda üniversitede de olsa ilgili alandaki derslerin sadece seçmeli statüsünde yer alarak öğrencinin tercihinin bırakılması koruma bilincinin oluşumunda eğitimde yetersizlik düşüncesini akla getirir. Genel olarak değerlendirildiğinde; ilgili alandaki derslerin büyük çoğunlukta zorunlu olarak alınması gereği, İç Mimarlık ile Koruma disiplini arasındaki ilişkiye dikkat çekerek, eğitimin buna sağlayacağı katkının önemine vurgu yapmaktadır.

Tablo 3. Koruma Kapsamındaki Derslerin Kategorik Durumu (İlgili Alanda Dersi Olan 51 Üniversite İçin)

Zorunlu ve Seçmeli (Z+S)	Sadece Seçmeli (S)	Sadece Zorunlu (Z)
16	10	25

Bütün dersler yürütülme biçimleri açısından incelendiğinde ise; teorik olarak yürütülenlerin teorik ve uygulamanın birlikte yürütüldüğü derslere oranla daha fazla olduğu, sadece bir adet dersin kredisinin laboratuvar olarak değerlendirildiği görülmüştür (Tablo 4). Buradan da anlaşılmaktadır ki, koruma kapsamındaki derslerde kazanımlar beceriden çok bilgiye yöneliktir.

Tablo 4. Koruma Kapsamındaki Derslerin Yürütülme Biçimi (İlgili Alanda Dersi Olan 51 Üniversitedeki 118 Ders İçin)

Teorik ve Uygulama (T+U)	Sadece Teorik (T)	Sadece Laboratuvar/Uygulama (U)	Web Sayfasında Bilgi Olmayanlar
42	61	1	14

Mimari mirasın korunmasına yönelik İç Mimarlık lisans eğitiminin güncel bilgiler ışığında sorgulandığı bu bölümün önceki tarihli bir başka çalışma ile belli ölçülerde karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi zaman içinde lisans eğitimindeki gelişimi ortaya koymak açısından önemlidir. Gönül ve Küçükarslan Emiroğlu, 2007 yılına tarihlenen çalışmalarında disiplinlerarasılığın önemine değinerek, İç Mimarlık ve Restorasyon arasındaki ilişkiyi Türkiye ve KKTC’deki üniversitelerin lisans düzeyindeki eğitim programları üzerinden değerlendirmişlerdir. 2007 yılında ülkemizde İç Mimarlık lisans eğitimi veren 31 üniversite var iken, 2019 yılına gelindiğinde bu sayının iki katından fazla bir oranda artarak 65’e yükseldiği görülmektedir. Bu artış, şüphesiz son yıllarda İç Mimarlık disiplinine duyulan ilginin belirgin bir göstergesidir. 2007 yılındaki çalışmada restorasyon kapsamında derslerin %66’lık bir oranla İç Mimarlık programlarında yer aldığı görülmüştür (Gönül ve Küçükarslan Emiroğlu, 2007). Bunun yanı sıra konuyu ‘Restorasyon’un bir üst başlığı olan ‘Koruma’ kapsamında mimari miras kavramı üzerinden inceleyerek İç Mimarlık lisans eğitiminin irdelendiği bu bölümde anlaşılmıştır ki, koruma bilincinin oluşumuna yönelik derslerin eğitimdeki yeri ve önemi artan oranda korunmuştur. Bu derslerde genel yaklaşım; mimari mirasa yönelik her türlü müdahalenin koruma bilinci ile gerçekleştirilmesi yönünde kazanım oluşturmaya yöneliktir. Lisansüstü eğitimde ise, koruma olgusu

kapsamındaki bu kazanımların mesleki alanda uzmanlaşmaya yönelik katkı sağlayacak biçimde geliştirilmesi hedeflenmektedir. Çalışmada, İç Mimarlık lisans ve lisansüstü programlar kapsamında incelemeye alınan üniversiteler Tablo 5’te listelenmektedir.

Tablo 5. İç Mimarlık Lisans-Lisansüstü Eğitimi Veren Üniversiteler

Üniversite	Lisans (L)	Yüksek Lisans (YL)	Doktora (DR) / Sanatta Yeterlik (SY)	Üniversite	Lisans (L)	Yüksek Lisans (YL)	Doktora (DR) / Sanatta Yeterlik (SY)
Afyon Kocatepe Üniversitesi*	x			İstanbul Medipol Üniversitesi	x		
Akdeniz Üniversitesi	x			İstanbul Okan Üniversitesi	x		
Altınbaş Üniversitesi	x			İstanbul Rumeli Üniversitesi**	x		
Anadolu Üniversitesi***		x	x (SY)	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	x		
Antalya Bilim Üniversitesi	x			İstanbul Şehir Üniversitesi	x		
Atılım Üniversitesi	x	x		İstanbul Teknik Üniversitesi	x	x	
Avrasya Üniversitesi	x			İstanbul Ticaret Üniversitesi	x	x	
Bahçeşehir Üniversitesi	x	x		İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	x		
Başkent Üniversitesi	x	x	x (DR)	İstinye Üniversitesi	x		
Beykent Üniversitesi	x	x		İzmir Ekonomi Üniversitesi	x		
Beykoz Üniversitesi	x			Kadir Has Üniversitesi	x		
Bilkent Üniversitesi	x	x	x (DR)	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi*	x		
Çankaya Üniversitesi	x	x		Karadeniz Teknik	x	x	
Çukurova Üniversitesi****	x			Kırıkkale Üniversitesi**	x		
Dicle Üniversitesi*	x			Kocaeli Üniversitesi	x		
Doğu Akdeniz Üniversitesi	x	x		KTO Karatay Üniversitesi	x		
Doğuş Üniversitesi	x			Kütahya Dumlupınar Üniversitesi*	x		
Eskişehir Teknik Üniversitesi***	x			Lefke Avrupa Üniversitesi*	x		

Üniversite	Lisans (L)	Yüksek Lisans (YL)	Doktora (DR) / Sanatta Yeterlik (SY)	Üniversite	Lisans (L)	Yüksek Lisans (YL)	Doktora (DR) / Sanatta Yeterlik (SY)
F.S.M Vakıf Üniversitesi	x	x		Maltepe Üniversitesi	x	x	
Girne Amerikan Üniversitesi	x	x		Marmara Üniversitesi**	x	x	x (SY)
Girne Üniversitesi	x			MEF Üniversitesi	x		
Hacettepe Üniversitesi	x	x	x (DR)	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	x	x	x (DR)
Haliç Üniversitesi	x	x		Nişantaşı Üniversitesi	x		
Hasan Kalyoncu Üniversitesi*****	x	x		Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	x		
Işık Üniversitesi	x	x		Özyeğin Üniversitesi	x		
İstanbul Arel Üniversitesi	x			Selçuk Üniversitesi****	x		
İstanbul Aydın Üniversitesi	x			TED Üniversitesi	x		
İstanbul Ayvansaray Üniversitesi	x			TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	x		
İstanbul Bilgi Üniversitesi	x			Toros Üniversitesi	x		
İstanbul Esenyurt Üniversitesi	x			Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	x	x	
İstanbul Gedik Üniversitesi	x	x		Yakın Doğu Üniversitesi	x	x	x (DR)
İstanbul Gelişim Üniversitesi	x			Yaşar Üniversitesi	x	x	
İstanbul Kültür Üniversitesi	x	x		Yeditepe Üniversitesi	x		

* Bu üniversitelerin web sayfalarında İç Mimarlık lisans programı kapsamında yürütülen derslere ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

** Bu üniversitelerin web sayfalarında İç Mimarlık lisans programı kapsamında tüm dönemlerde yürütülen derslere dair bilgi bulunmamaktadır. Bilgisine erişilen sınırlı sayıda dersler tablolara yansıtılmamıştır.

*** Eskişehir Teknik Üniversitesi, 18.05.2018 tarihinde Anadolu Üniversitesi'nin bölünmesi sonucu açılmıştır. İç Mimarlık alanında lisans programı Eskişehir Teknik Üniversitesi'nde, lisansüstü programı ise Anadolu Üniversitesi'nde yer almaktadır. Bu ayrışma henüz çok yeni olduğundan, lisans ve lisansüstü programların değerlendirildiği tablolarda bahsi geçen bu iki üniversite tek bir üniversite olarak incelemeye alınmıştır.

**** Bu üniversitelerin web sayfalarında İç Mimarlık alanında lisansüstü programın varlığına ilişkin bir bilgi yer almakla birlikte eğitimin düzeyi ve yürütülen dersler hakkında bir açıklama bulunmamaktadır.

*****Bu üniversitenin web sayfasında İç Mimarlık lisansüstü programı kapsamında yürütülen derslere ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Koruma Bilincinin Gelişiminde İç Mimarlık Lisansüstü Eğitiminin Yeterliliği

Türkiye ve KKTC’de İç Mimarlık eğitimi büyük oranda lisans düzeyinde sonlanmaktadır. Bir önceki bölümde İç Mimarlık kapsamında eğitimin lisans düzeyinde var olduğu saptanarak incelemeye alınan üniversite sayısı 65 iken, lisansüstü düzeyde bu sayının azalarak 27’ye indiği görülmektedir (Tablo 6). 2 üniversitenin web sayfasında bilgi yer almamaktadır. Yüksek lisans eğitiminin yürütüldüğü 25 üniversitenin sadece 7’sinde doktora veya sanatta yeterlik düzeyinde eğitime devam edilmektedir. İç Mimarlık eğitimi lisansüstü programlarda büyük oranda yüksek lisans düzeyinde sürdürülmektedir (Tablo 7). Çalışmanın konusu gereği, bu bölümde lisansüstü düzeyde eğitim bir bütün olarak ele alındığından gerek yüksek lisans gerekse doktora ve sanatta yeterlik aşamalarındaki İç Mimarlık programları incelenerek elde edilen veriler tablolara yansıtılmıştır.

Tablo 6. İç Mimarlık Lisans Eğitimi Veren Üniversitelerde Lisansüstü Eğitimin Sorgulanması (İç Mimarlık Lisans Eğitimi Veren 65 Üniversite İçin)

İç Mimarlık Lisansüstü Eğitimi Olmayan Üniversite	İç Mimarlık Lisansüstü Eğitimi Olan Üniversite
38	27

Tablo 7. İç Mimarlık Lisansüstü Eğitim Düzeyi (İç Mimarlık Lisansüstü Eğitim Veren 27 Üniversite İçin)

Yüksek Lisans (YL)	Doktora / Sanatta Yeterlik (DR/SY)	Web Sayfasında Bilgi Olmayanlar
25	7	2

Çalışmanın bu aşamasında, Türkiye’de ve KKTC’de bulunan üniversitelerin İç Mimarlık lisansüstü programlarındaki dersler incelenerek koruma bilincinin gelişiminde lisansüstü eğitimin yeterliliği saptanmaya çalışılmıştır. Anahtar kelimeler aracılığıyla isim ve içeriklerinin koruma disiplini ile uyumu derslerin seçim kriterini belirlemiştir. Buna göre; 27 üniversitenin büyük bölümünde koruma kapsamında dersler olduğu gözlemlense de bu oran yeterli değildir (Tablo 8). Nitekim, ilgili alanda dersi olmayan üniversiteler İç Mimarlık üzerine uzmanlaşmayı hedefleyen lisansüstü eğitim programları ile koruma bilincinin gelişimine bir katkı sunmayacaktır. Bu aşamadan sonra çalışma, 27 üniversitenin 15’indeki lisansüstü programlarda koruma bilincinin gelişimine katkı sağlayacak 44 adet dersin detaylı olarak incelenmesi ile devam etmiştir.

Tablo 8. Koruma Kapsamındaki Derslerin İç Mimarlık Lisansüstü Eğitimindeki Yeri (İç Mimarlık Lisansüstü Eğitimi Veren 27 Üniversite İçin)

İlgili Alanda Ders Olanlar	İlgili Alanda Ders Olmayanlar	Web Sayfasında Bilgi Olmayanlar
15	9	3

Tablo 9. Koruma Kapsamındaki Lisansüstü Derslerin Anahtar Kelimelerle İrdelenmesi (İlgili Alanda Dersi Olan 15 Üniversitedeki 44 Ders İçin)

Anahtar Kelimeler	Tarihi Yapı / Mekan / Çevre	Koruma	Restorasyon	Renovasyon / Yeniden Kullanım	Diğer
İlgili Alandaki Ders Sayısı	12	12	12	10	9

Bir önceki bölümde olduğu gibi, bu bölümde de incelemeye alınan dersler tabloda gösterilmiştir (Ek 2). Derslerin, anahtar kelime olarak sıklıkla karşılaşılan, ‘Tarihi Yapı/Mekan/Çevre’, ‘Restorasyon’ ve ‘Koruma’ kavramları üzerinden yürütülmesi genel bir eğilim oluşturmaktadır. Bunlar dışında anahtar kelimeler olarak; ‘Renovasyon/Yeniden Kullanım’ ve ‘Diğer’ tanımlamaları incelemeye esas oluşturan derslerin belirlenmesinde etkili olmuştur (Tablo 9). ‘Diğer’ kelimesi; ‘Kültürel Miras’, ‘Geleneksel’, ‘Rekonstrüksiyon’ ve ‘Rölöve’ tanımlamaları ile taranan derslerin sayıca az olması sebebiyle bu kategorileri kendi içinde barındırmaktadır. Lisansüstü programların aksine, lisans programlarında Rölöve derslerinin sıklıkla yer alması, mimari mirasın yapısal ve mekansal nitelikleri üzerine odaklanan bu derse ilişkin her iç mimarın lisans eğitimi esnasında bilgi ve beceri kazanması konusunda ortak bir yönelim olduğunu göstermektedir.

Bu bölümde incelenen 44 dersin 18’inde korumaya yönelik anahtar kelimelerle İç Mimari/Mekan kelimeleri birlikte yer almaktadır. Lisansüstü düzeydeki bu dersler İç Mimarlık ile Koruma disiplinleri arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. Tablo 10’da da görüldüğü gibi, bu derslerin içinde ‘Restorasyon’ kelimesinin ‘İç Mimari/Mekan’ kelimeleri ile birlikte kullanımı diğer anahtar kelimelere oranla daha fazladır. Bunun yanı sıra ‘Restorasyon’ lisansüstü düzeyin yanı sıra lisans eğitimindeki derslerde de korumaya yönelik bir anahtar kelime olarak öne çıkmaktadır (Tablo 9 ve Tablo 2). Koruma kavramının bir alt açılımı olan ‘Restorasyon’ ile ‘İç Mimarlık’ arasındaki ilişkiye dikkat çeken bu durum, konuya eğitimin her aşamasında yer verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Nitekim, Restorasyon ile İç Mimarlık eğitiminin gerek lisans gerekse lisansüstü düzeyde ilişkisini ortaya koymaya çalışan akademik araştırmalar da bu görüşü desteklemektedir (Lisans düzeyinde Gönül ve Küçükarslan, 2007; lisansüstü düzeyde Eren, Demirarslan ve Yücel,

2007). Eren, Demirarslan ve Yücel'in ortak çalışmalarında; İç Mimarlık lisansüstü eğitiminde rölöve, restorasyon ve koruma kavramlarının nasıl sorusu ile açığa çıkarılmasının yanı sıra restorasyon kavramının kuramsal, bilimsel ve teknik içeriğine dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Konusu gereği, bir önceki bölümde daha detaylı yer verilen Gönül ve Küçükarslan'ın çalışmasında ise; genel olarak Türkiye ve KKTC'deki üniversiteler kapsamında İç Mimarlık eğitimi Restorasyon kavramı açısından sorgulanmaktadır.

Tablo 10. Koruma Kapsamındaki Anahtar Kelimelerin İç Mimari/Mekan Kavramları İle Birlikte Kullanımları (İç Mimari/Mekan Kelimelerinin Tarandığı 18 Ders İçin)

Anahtar Kelimeler	Restorasyon	Renovasyon	Koruma	Tarihi Yapı/ Çevre	Diğer
İç Mimari/Mekan Kavramı	6	2	3	3	4

Sonuç ve Değerlendirme

Türkiye sahip olduğu nitelikli ve çok sayıdaki kültürel varlıkla önemli bir potansiyele sahiptir. Yetişmiş eleman eksikliğinden dolayı ülkemizde kültürel varlığın korunmasını hedef alan projeler çoğu zaman yabancı araştırmacılar tarafından yürütülmektedir. Bu açığın kapatılması için son yıllarda açılan Kültür Varlıklarını Koruma programları ile üniversiteler ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim vermektedir. Yayılmakta olan bu programların yanı sıra koruma kültürünün gelişimine uzun süredir katkı sağlayan diğer disiplinlerin de eğitim ve mesleki pratikler açısından gelişimi desteklenmelidir.

Mimari mirasın korunması sorunsalı çok disiplinli bir yapıda çözüm bulmayı gerektirmektedir. Yapısal ve teknik sorunların çözümünde mühendisler, malzemeye bağlı bozulmalar konusunda kimyagerler, yapısal ve mekansal ölçekli kararlarda mimarların yanı sıra iç mimarların da mimari mirasın korunmasına yönelik girişimlerde ve sonraki kullanımlar esnasında önemli sorumlulukları bulunmaktadır.

Disiplinlerarasılığın öneminin anlaşıldığı günümüzde, Koruma disiplini ile İç Mimarlık arasındaki ilişki gerek lisans gerekse lisansüstü düzeyde eğitimi sorgulamayı gerektirmektedir. Örneğin; ön lisans eğitimini kültürel varlıkların korunmasına ilişkin programlarda tamamlayan bireylerin dikey geçiş sistemi ile İç Mimarlığa yönelmeleri lisans eğitiminde sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Mimari mirasın korunmasına mekan ölçeğinde katkı sağlayacak İç Mimarlar koruma bilinci ile yetişmiş olmalıdır. Bu yüzden eğitim önemlidir. Koruma konusunda her aşamada İç Mimarlık eğitiminin yeterliliğini araştıran bu çalışma göstermektedir ki; gerek lisans gerekse lisansüstü düzeyde ilgili alanda eğitime yer verilmeyen programlar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra lisans programlarında korumaya yönelik derslerin tamamı zorunlu değildir. Zorunlu derslerin yanı sıra seçmeli derslerle

koruma eğitimini desteklemek en doğru yaklaşımdır. Ancak sadece seçime bağlı derslerle konuyu bir gereklilik olmaktan çıkarıp tercihi hale getirmek, koruma eğitiminde bir yetersizlik göstergesidir. Nitekim, lisans düzeyinde koruma bilincini oluşturamayan bir iç mimar için, bu bilince yönelik bir gelişimin hedeflendiği lisansüstü eğitimde zorluklar yaşanacağı düşünülmektedir. Bütün bunlarla birlikte, mimari mirasın korunması kapsamında İç Mimarlık eğitiminin bir diğer açıdan sorgulanması gereken yönü kazanımların niteliğiyle ilgilidir. Bilgiye kolaylıkla ulaşılan günümüzde bu bilginin niteliğiyle birlikte ne işe yaradığı da önemli hale gelmiştir. Bu yüzden uygulamaya dönük mesleki bir disiplin olan İç Mimarlıkta korumaya yönelik derslerde eğitimin hedefi, bilgi sunmakla beraber uygulamalar aracılığıyla bilginin beceriye dönüştürülmesi olmalıdır. Bu yüzden korumaya yönelik teorik ve/veya uygulamalı derslerde edinilen kazanımların geliştirilerek tasarım becerisine dönüştürülmesi için, Tasarım Stüdyolarında mimari mirasların iç mekanlarının konu edilmesi önemlidir.

İç Mimarlık eğitiminde lisans düzeyinde oluşturulması gereken koruma bilincinin lisansüstü düzeyde geliştirilmesi mimari mirasın nitelikli uzmanlık gerektiren konularda korunması için önemlidir. Türkiye’de ve KKTC’deki 27 üniversitede İç Mimarlık alanında lisansüstü eğitim verilmektedir. Bunların içinde lisansüstü program düzeyi açısından bilgisine ulaşılan 25 üniversitede yüksek lisans, 25 üniversitenin 7’sinde ise yüksek lisans sonrası doktora ve sanatta yeterlik programlarının yer aldığı görülmektedir. Doktora/Sanatta yeterlik programlarının yetersizliği, hem İç Mimarlığın akademik alanda ilerlemesine hem de İç Mimarlık kapsamında koruma bilincinin gelişmesine engel olmaktadır. Konuyu eğitimin her aşamasında irdelemeyi amaç edinen bu çalışmada, lisansüstü veriler büyük ölçüde yüksek lisans seviyesinde bilgi içermektedir. İç mimarların mimari mirasın korunmasına sağlayacağı katkı düşünüldüğünde, ilgili alanda ders sayısının artmasının yanı sıra yüksek lisans ve doktora/sanatta yeterlik düzeylerinde korumaya yönelik uzman yetiştirecek nitelikte eğitimin yaygınlaşması gerekmektedir. Koruma bilincinin oluşumu İç Mimarlık lisans eğitiminde tamamlanmalıdır. Bu bilincin gelişerek iç mimarlara önemli bir uzmanlık alanı kazandırması için gerek yüksek lisans gerekse doktora/sanatta yeterlik düzeylerinde koruma disiplinine odaklanan eğitim imkanları oluşturulmalıdır. Ancak günümüzde İç Mimarlık lisansüstü eğitiminde koruma kavramı ders/tez konusu düzeyinde kazanıma dönüşmekte, uzmanlık alanı olarak lisansüstü programlarda yer almamaktadır. Mevcut yapılarla doğrudan ilgili bir disiplin olan İç Mimarlığın, koruma konusunda uzmanlaşmış meslek insanları yetiştirmesi İç Mimarlık kadar Koruma disiplininin gelişimini de destekleyecektir.

Sonuç olarak, oldukça zengin bir kültürel mirasa sahip ülkemizde tarihi yapılar iç mimarların iş yaşamında karşılaşılabilecekleri önemli bir grubu oluştururlar. Ülke ekonomilerine katkı sağlamak bakımından dünyadaki yönelim yeni bina yapmaktansa yapıların iç mekanlarının düzenlenerek kullanılması yönündedir. Tarihi yapılar için fazlasıyla geçerli olan bu durum iç mimarları görev başına getirir. Bu konuda donanımlı iç mimarlar yetiştirmek için eğitime düşen sorumluluklar ivedilikle yerine getirilmelidir.

Kaynaklar

Ahunbay, Z. (2016). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Bektaş, C. (1992). *Koruma Onarım*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Boito, C. (2018). *Korumak Mı, Restore Etmek Mi* (A. Tümertekin, Çev.). İstanbul: Janus

- Yayıncılık. (Orijinal çalışma basım tarihi 1893).
- Brooker, G. ve Stone, S. (2010). *What Is Interior Design*. Switzerland: RotoVision SA.
- Eren, M.E., Demirarslan, O. ve Yücel, F.S. (2007). İç Mimarlık Lisansüstü Eğitimi ve Restorasyon İle İlişkisi. *Arkitekt*, 2007/06, s.16.
- Eren, M.E., Demirarslan, O. ve Yücel, F.S. (2007). İç Mimarlık Lisansüstü Eğitimi ve Restorasyon İle İlişkisi. *İÇMEK 2007 I. Ulusal İç Mimarlık Eğitimi Kongresi* içinde (s. 359-366). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi/Taşkışla.
- Gönül, B. ve Küçükarslan Emiroğlu, M. (2007). Türkiye’de İç Mimarlık Eğitiminde Restorasyon. *Arkitekt*, 2007/06, s.27.
- Gönül, B. ve Küçükarslan Emiroğlu, M. (2007). Türkiye’de İç Mimarlık Eğitiminde Restorasyon. *İÇMEK 2007 I. Ulusal İç Mimarlık Eğitimi Kongresi* içinde (s.367-385). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi/Taşkışla.
- Gönül, B. (2015). İç Mimarlık Yüksek Lisans Eğitiminde Disiplinler Arası İlgi Alanları. *İÇLEK 2015 Ulusal İç Mimarlık Lisansüstü Eğitim Kongresi I* içinde (s.73-86). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Gürel, M. (2014). Türkiye’de İçmimarlığın Bir Hikayesi. U.Şumnu (Der.), *Türkiye’de İçmimarlık ve İçmimarlar* içinde (s.21-26). Ankara: TMMOB İçmimarlar Odası.
- Madran, E. ve Tağmat, T. S. (2007). *Kültürel ve Doğal Miras: Uluslararası Kurumlar ve Belgeler*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası.
- Tapan, M. (2014). *Koruma Sorunlarımız*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

İnternet Kaynakları

- URL-1: <https://cuneytayk.tumblr.com/tagged/restorasyon-mimar%C4%B1k-architecture-turkiye-turkey-istanbul-tarihiyar%C4%B1mada-karakoy> [Erişim tarihi 16 Mart 2019]
- URL-2: <http://arkeofili.com/sile-kalesi-restorasyon-danismani-elestirilere-cevap-verdi/> [Erişim tarihi 16 Mart 2019]
- URL-3: https://www.tripadvisor.com.tr/Hotel_Review-g293974-d7258620-Reviews-10_Karakoy_Istanbul-Istanbul.html#photos:aggregationId=&albumid=101&filter=7&ff=117253140 [Erişim tarihi 25 Mart 2019]

Ek 1

İÇ MİMARLIK LİSANS EĞİTİMİNDE KORUMA KAPSAMINDA İNCELENEN DERSLER	
DERS ADI	DERS ADI
Rölöve*	Geleneksel Mimari
Restorasyon*	Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde İç Mekan Sorunları*
Geleneksel Türk Evi*	Geleneksel Türk Ahşap Sanatı
Koruma ve Restorasyon*	Anadolu'da Konut Mimarisi
Tarihi Yapılarda Rölöve	Rölöve-Restorasyon ve Koruma I
Tarihi Mekanların Analizi	Rölöve-Restorasyon ve Koruma II
İç Mekan Restorasyonu*	Ölçme Bilgisi
Anadolu'da Geleneksel Türk Evi	Doğal Taş Koruma, Bakım ve Onarım
Koruma ve İşlevlendirme*	Rölöve I
Rölöve-Restorasyon I*	Rölöve II
Rölöve-Restorasyon II*	Geleneksel Türk Konutu ve İç Mekan Tasarımı
Geleneksel Türk Evleri	Rölöve ve Restorasyon Teknikleri
Koruma ve İşlevlendirme*	Geleneksel Mimari-Tasarım İlişkisi I
Yapı Araştırması ve Dokümantasyon	Geleneksel Mimari-Tasarım İlişkisi II
Yapı Rölövesi	Mimari Koruma ve Rölöve
Koruma Kuramları	Mekanların Yeniden İşlevlendirilmesi*
Anadolu'da/Antik Çağ Kentlerinde İç Mekan Oluşumu	Rölöve ve Çizim
Geleneksel Türk Konutunda Mekan Kurgusu	Restorasyon II
Osmanlı Külliye ve Camilerinde Mekan Kurgusu	Tarihi Çevrede Koruma I
Rölöve Restorasyon*	Tarihi Çevrede Koruma II
Tarihi Yapı Çözümleme	Kültürel Miras ve Koruma
İstanbul'un Koruma Sorunları	Osmanlı Mimarlığı
Geleneksel Türk Konut Mimarisinde Mekan Tasarımı	İç Mimarlık Rölöve Restorasyon I
Restorasyon Projesi	İç Mimarlık Rölöve Restorasyon II
Türk Evi*	Tarihi Yapılarda Tasarım Prensipleri
Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı	Restoration and Preservation I
İç Mimarlıkta Ölçme ve Dokümantasyon	Restoration and Preservation II
Koruma ve Restorasyon İlkeleri	Tarihi İç Mekanların Korunması: Tarih ve Kuram*
Rölöve ve Yeniden İşlevlendirme	Restoration for Interiors
Kültürel Mirasın Korunması	İç Mekan Restorasyon Projesi
Endüstri Mirası ve Miras Yapılarının Yeniden İşlevlendirilmesi	Geleneksel Mekan Kavramı
Geleneksel Anadolu Konutlarında İç Mekan Çalışmaları	Yeniden İşlevlendirme
Restorasyon ve Koruma Çalışmalarına Giriş	
* Bu ifadenin yer aldığı dersler farklı üniversitelerin İç Mimarlık programlarında aynı adla yer almaktadır. Aynı adla yer alan bu dersler tabloda bir kez gösterilmiştir.	

Ek 2

İÇ MİMARLIK LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİNDE KORUMA KAPSAMINDA İNCELENEN DERSLER	
DERS ADI	DERS ADI
Yeni Müzeoloji-Kültürel Miras ve Müze Mekan Tasarımı	İç Mekan Tasarımında Yeniden İşlevlendirme
Tarihi Yapıları Araştırma Yöntemleri	İç Mekan Restorasyonu
Kültürel Miras Yönetimi	Geleneksek Yapı Tipleri ve Yeniden Kullanım Olanakları
İç Mekanda Restorasyon, Koruma ve Yeniden İşlevlendirme	Mimaride Yeni-Eski İlişkileri
Tarihi İç Mekanların Biçimlendirilmesi ve Değerlendirilmesi	Restorasyon
İç Mekanda Koruma Kuramı	Tarihi Çevrede Kentsel Dönüşüm
İç Mekanın Yeniden İşlevlendirilmesi	Tarihi Yapıların Taşıyıcı Sistemlerinin Korunması
Yeniden Kullanım Sürecinde Koruma ve Restorasyon	Geleneksel Yapım Teknikleri
Tarihi Yapıların Analizi ve Yeniden Değerlendirilmesi	Tarihi Çevre Değerlendirme
Renovasyon Uygulamalarında Mekansal Yaklaşımlar	Koruma ve Restorasyon Teknolojisi
İç Mimari Restorasyon Teknikleri	Koruma Kuramları ve Kavramları
Renovasyon Uygulamalarında İç Mimari Tasarım İlkeleri	Tarihi Çevre-Tasarım İlişkisinde Yöntem ve Nitelik Sorunları
Restorasyon-Rekonstrüksiyon Uygulamalarında İç Mimari Yapı Elemanları/Yapı Malzemeleri	Modern Mimarlık Mirasının Korunması
Restorasyon Uygulamalarında İhtisaslaşmış İç Mekan Tasarımı	Geleneksel Mimari ve Ekoloji
Rekonstrüksiyon Uygulamalarında İç Mimari Tasarım	İç Mimarlıkta Restorasyonun Temel Prensipleri
Restorasyon Uygulamalarında Tesilat Sistemleri	Çağdaş Koruma, İlke, Yöntem ve Teknikleri
İleri İç Mimari Rölöve Teknikleri	Restorasyon Koruma Teorileri
Analysis and Assessment of Historical Buildings and Their Environments	Restorasyon ve Renovasyon
Geleneksel Türk Konut Mimarisinde Mekan Tasarımı	Tarihi Yapı ve Mekanlarda Serbest El Eskizleri
Tarihi Çevrelerin Korunması ve Değerlendirilmesi	Müdahale ve Değişiklik
Tarihi Çevrelerin Korunması ve Değerlendirilmesinde İç Mekan Çözümleri	Koruma ve Kültürel Miras ve Renovasyon İlkeleri
Tarihi Yapı ve Çevrelerde İç Mekan Sorunları	Yeniden İşlevlendirme Kuramı ve Tarihi